

האם ניתן לפצל את הפרמיה של פוליסת ביטוח מעורב קלאסית למרכיב ריסק ולמרכיב חיסכון?

האקטואר רועי פולניצר מסביר כיצד אפשר הלכה למעשה לפרק את הפרמיה של תוכנית ביטוח חיים מסוג ביטוח מעורב קלאסי (Endowment Assurance) לרכיב סיכון ולרכיב חיסכון

כעת נניח כי לפוליסה יש הוצאות ראשוניות של 200 שקל (גורם פוליסה) בתוספת עמלת היקף לסוכן בשיעור של 50% מהפרמיה הראשונה ובתוספת דמי ניהול 2% מהטבת הפירעון וכן הוצאות חידוש של 67 שקל (גורם פוליסה) בתוספת עמלת נפרעים לסוכן בשיעור 4% מכל פרמיה החל מהפרמיה השנייה ואילך ובתוספת דמי ניהול של 0.30% מהטבת הפירעון.

הבה נחשב את הפרמיה ברוטו השנתית ההוגנת של פוליסת הביטוח המעורב של משה על בסיס לוחות תמותה A1967-190 אולטימיטי וריבית תחשיבית של 4% לשנה ונפצלה למרכיב הריסק ולמרכיב החיסכון.

חישובים אקטואריים

מתמחור ה- Top Down שביצעתי על ידי בניית מודל אקטוארי ושימוש במחקר סטטיסטי (המבוסס על ניסיון התמותה שנצפה בין השנים 1967 ל-1970 בקרב מבטוחים בחברות ביטוח חיים בבריטניה) עולה שהפרמיה ברוטו השנתית ההוגנת של פוליסת הביטוח המעורב האמורה (P3) שווה ל- 21,605.04 שקל (הפרמיה נטו השנתית ההוגנת שווה ל- 16,194.54 שקל).

מתמחור ה- Bottom Up שביצעתי על ידי בניית מודלים אקטואריים ושימוש במחקר סטטיסטי (המבוסס על ניסיון התמותה שנצפה בין השנים 1967 ל-1970 בקרב מבטוחים בחברות ביטוח חיים בבריטניה) עולה שהפרמיה ברוטו השנתית ההוגנת של פוליסת ביטוח ריסק טהור (P1) עם כל המאפיינים, ההטבות וההוצאות שצוינו לעיל שווה ל- 6,451.17 שקל (הפרמיה נטו השנתית ההוגנת שווה ל- 4,029.37 שקל), בעוד שהפרמיה ברוטו השנתית ההוגנת של פוליסת ביטוח חיסכון טהור (P2) עם כל המאפיינים, ההטבות וההוצאות שצוינו לעיל שווה ל- 15,153.87 שקל (הפרמיה נטו השנתית ההוגנת שווה ל- 12,165.17 שקל).

לסיכום

מהתמחורים האקטואריים שביצעתי עולה שמרכיב הריסק ומרכיב החיסכון מהווים בקירוב כ- 30% וכ- 70%, בהתאמה, מסך הפרמיה ברוטו השנתית ההוגנת של פוליסת הביטוח המעורב וכ- 25% וכ- 75%, בהתאמה, מסך הפרמיה נטו השנתית ההוגנת של פוליסת הביטוח המעורב.

בכתבה זו הפרכתי הלכה למעשה את טענתן של חברות ביטוח בישראל לפיה, לא ניתן לפצל את הפרמיה של פוליסת ביטוח מעורב קלאסית למרכיב ריסק ולמרכיב חיסכון.

למי שלא מכיר, מדובר באחד מחוזי ביטוח החיים הכי גרועים שהיו אי פעם במשק הישראלי מנקודת מבטו של המבוטח כמובן – בהיבט המחיר.

בעת קביעת הפרמיה השנתית, P3, לפוליסת ביטוח מעורב ל- 5 שנים, האקטואר למעשה קובע 2 פרמיות ל- 2 סוגי פוליסות:

- 1) פרמיה שנתית בגובה P1 ש"ח לפוליסת ביטוח ריסק טהור ל- 5 שנים על הטבת מוות בסך A ש"ח; ו-
- 2) פרמיה שנתית בגובה P2 ש"ח לפוליסת ביטוח חיסכון טהור ל- 5 שנים על הטבת פירעון בסך A ש"ח.

למעשה הפרמיה השנתית של פוליסת ביטוח מעורב ל- 5 שנים (P3) מחושבת כסך הצברן של הפרמיה השנתית של פוליסת ביטוח ריסק טהור ל- 5 שנים (P1) והפרמיה השנתית של פוליסת ביטוח חיסכון טהור ל- 5 שנים (P2). ולכן $P3 = P1 + P2$.

מההסבר לעיל ניתן להבין שאפשר גם אפשר לפצל את הפרמיה השנתית של פוליסת ביטוח מעורב (P3) למרכיב הריסק בש"ח, הלא הוא P1 (ואם נרצה לחשב את שיעורו מסך הפרמיה אז החישוב יהיה $P1/P3$) ולמרכיב החיסכון בש"ח, הלא הוא P2 (ואם נרצה לחשב את שיעור מסך הפרמיה אז החישוב יהיה $P2/P3$ או $P1/P3 - 1$). הבה ונזכיר טענה זו באמצעות דוגמא מספרית.

דוגמא מספרית לפוליסת ביטוח מעורב

בתאריך ה- 1.7.1980 משה כהן (בן 33 דאז) רכש פוליסת ביטוח חיים מעורב לתקופת ביטוח של 32 שנה כאשר תום תקופת הביטוח הוא יום ה- 1.7.2012 (קרי, גיל תום הביטוח הוא גיל 65). במסגרת פוליסת ביטוח מעורב זו חברת הביטוח התחייבה לשלם לשאיירי של משה הטבת מוות בסך 1,000,000 שקל ישן (מכאן ואילך: "שקל") בגמר שנת המוות שלו אם ורק אם משה לא יגיע בחיים לגיל 65 או לחילופין לשלם למשה עצמו את הגבוה מבין הטבת פירעון (בסך 1,000,000 שקל) וערך הפדיון בפוליסה אם ורק אם משה יגיע בחיים לגיל 65.

בתמורה להתחייבותה זו, משה (המבוטח במקרה דנן שלפנינו) התחייב לשלם לחברת הביטוח פרמיה שנתית (בתשלומים חודשיים כל ראשון לחודש) לתקופת תשלום פרמיות של 32 שנה ולכל היותר עד גמר שנת הביטוח בה ימות משה (כלומר המוקדם מבין 32 שנים או עד אשר ימות).

השבוע נשאלתי על ידי סוכן ביטוח האם ניתן לפצל את הפרמיה של פוליסת ביטוח מעורב קלאסית למרכיב ריסק ולמרכיב חיסכון. בחוזי ביטוח חיים קיימות תוכניות רבות המובססות על תקופות כיסוי שונות, צורות תשלום שונות וסוגי הטבות מגוונות שמבוטחים מבקשים לרכוש

למעשה, קיימות 5 תוכניות בסיסיות קלאסיות בחוזים של ביטוחי חיים המרכיבים את כל סוגי פוליסות ביטוחי החיים הנמכרים בארץ ובעולם:

- 1) ביטוח ריסק טהור (Term Assurance) – ביטוח למקרה מוות בלבד הנמכר עד היום בארץ;
- 2) ביטוח חיסכון טהור (Pure Endowment) – חלק מהביטוח המעורב (לא נמכר לבד בארץ), אך ניתן לראותו כמרכיב נפרד;
- 3) ביטוח גמלא (Annuity Assurance) – לא נמכר הרבה בארץ, נמכר לרוב דרך קרנות הפנסיה בישראל ולכן לא כל כך הצליח בארץ;
- 4) ביטוח מעורב (Endowment Assurance) – הפסיקו לשווק בארץ את הפוליסה הזו בצורתה המקורית/הקלאסית;
- 5) ביטוח לכל החיים (Whole Life Assurance) – בארץ נמכר בעבר כורסיה של ביטוח מעורב עד גיל 95.

מה זה ביטוח מעורב?

ביטוח מעורב הוא שילוב של 2 תוכניות ביטוח: תוכנית ביטוח ריסק טהור ותוכנית ביטוח מסוג חיסכון טהור. תוכנית ביטוח מעורב גורסת שאם מבוטח (שהיום בגיל x, גיל תחילת הביטוח) רוכש פוליסת ביטוח שכזו עד גיל תום הביטוח (בדרי"כ לגילאים בין 65 ל- 70) לתקופת ביטוח שמשכה הוא 5 שנים (5 מחושב כהפרש בין גיל תום הביטוח וגיל x), אזי סכום הביטוח שחברת הביטוח תשלם למבוטח מותנה בשרידותו. מחד גיסא, אם המבוטח לא יגיע בחיים לגיל תום הביטוח, אזי חברת הביטוח תשלם לשאיירי המבוטח בסוף שנת המוות הטבת מוות קבועה וידועה מראש. מאידך גיסא, אם המבוטח יגיע בחיים לגיל תום הביטוח, או אז חברת הביטוח תשלם למבוטח עם הגיעו לגיל זה את הגבוה מבין הטבת פירעון (השווה להטבת המוות) וערך הפדיון בפוליסה.